

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Tjaša Mišmaš

Čisto razmerje – percepcija partnerstva v pozno moderni

Diplomsko delo

Ljubljana, 2015

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Mentorica: red. prof. dr. Alenka Švab
Čisto razmerje – percepcija partnerstva v pozno moderni
Diplomsko delo

Ljubljana, 2015

Čisto razmerje – percepcija partnerstva v pozno moderni

Z ločitvijo seksualnosti od reprodukcije se je spolnost osvobodila, intimno partnerstvo pa je dobilo nove razsežnosti. Ker slednje ni bilo več vezano na družino kot ekonomsko enoto, so se spremenili odnosi med partnerjema ter ostalimi družinskimi člani. Pojavilo se je prizadevanje za enakovrednost in demokratičnost, kar je sprožilo razvoj nove oblike razmerja, tako imenovano čisto razmerje. To je omogočilo prehod iz hierarhične, tradicionalne družine v partnerstvo, v katerem imata oba partnerja možnost za enakovredno sodelovanje. Čisto razmerje je ideal-tipsko, zato se vsakdanja razmerja, ki temeljijo na intimnosti, zaupanju, komunikaciji ter enakemu položaju temu zgolj približajo. Takšna oblika intimnosti posamezniku omogoča, da se odloča za razmerje glede na svoje želje in potrebe, saj postmoderne družbe večinoma ne poudarjajo zahtev po dosegu družbenih norm kot nekoč. Posledično je to povzročilo številne družbene trende, kot so pozni prehodi v starševstvo, podaljševanje obdobja praznega gnezda, upadanje števila sklenitev zakonskih zvez ipd. Povečal se je pomen individualizacije izbir in svobode, zaradi česar je posameznik sam odgovoren za svojo življenjsko pot, saj jih družba ne usmerja v tolikšni meri kot nekoč.

KLJUČNE BESEDE: partnersko razmerje, pozno moderne družbe, čisto razmerje, čustva.

Pure relationship – perception of partnership in late modernity

With the separation of sexuality and reproduction, the sexuality became liberated and intimate partnership acquired new dimensions. Since the latter was no longer tied to a family as an economic unit, the relationships among partners and family members changed. An endeavor for equality and democracy caused a new type of intimacy to develop - the so called pure relationship. The pure relationship enabled the transition from a hierarchal and traditional family to a family in which both partners have the opportunity for equal participation. The pure relationship is an ideal type relationship. This means that everyday intimate relationships which are based on intimacy, trust, communication and equality, can only strive to achieve this ideal. In comparison with the past, post-modern societies do not emphasize the importance of achieving all social norms, which enabled the pure relationship to develop. This type of intimacy enables the individual to choose the relationship according to their wishes and needs. Consequently, this has led to a number of social trends, such as late transition to parenthood, prolonging the empty nest period, the decline in the number of marriages, etc. The importance of individualization of choices and freedom has increased. The individual is now responsible for their own life path because the society does no longer guide them as it used to.

KEY WORDS: intimate relationship, post-modern societies, pure relationship, emotions.

KAZALO	
1 UVOD	5
2 TEORETIČNI DEL	7
2.1 DRUŽBENI PROCESI V POZNO MODERNI	7
2.2 DEMOKRATIČNA INTIMNOST	9
2.3 ČISTO RAZMERJE	11
3 RAZISKAVE	14
4 EMPIRIČNI DEL	18
4.1 METODOLOGIJA	18
4.2 ANALIZA INTERVJUJA	19
PERCEPCIJA IDEALNEGA PARTNERSKEGA RAZMERJA	22
5 DISKUSIJA	27
6 SKLEP	29
7 LITERATURA	30
PRILOGA	32
PRILOGA A: Intervju	32

1 UVOD

“Mnogi ljudje govore o ljubezni in družini na tak način, kot so v preteklosti govorili o Bogu.” (Beck in Beck-Gernsheim 2006, 20)

Na prehodu iz klasične v pozno moderno so se začele preoblikovati navade in življenja ljudi, kar je pripeljalo do drugačnega načina življenja, to pa je med drugimi vplivalo na intimitno razmerja. Medtem, ko je nekoč prevladovala tako imenovana "preživetvena" ljubezen, pri čemer je v ospredje prihajala bolj ekonomska prisila v poroko kot sama ljubezen, se danes stvari zaradi družbenih sprememb obračajo. (Jogan 1990) Prišlo je do emancipacije žensk, ki so si izborile večjo enakopravnost z moškimi, višje izobrazbe večine populacije, spremembe življenjskih potekov ter individualizacije svobode in izbire. Samo razmerje kot tako, danes ni več družbena norma ali nuja, temveč prosta izbira vsakega posameznika. (Jogan 1986)

Diplomska naloga obravnava intimitna partnerstva na prehodu iz klasične v pozno moderno, saj so se le-ta ob prehodu spremenila zaradi drugačnih življenjskih potekov in spolne revolucije, kjer je spolnost postala ločena od reprodukcije. V nalogi sem raziskovala koncepta intimitnosti in partnerstva v pozno modernih družbah ter ga primerjala s klasično moderno, s pomočjo analize izvedenih intervjujev. Naloga je sestavljena iz teoretičnega in empiričnega dela. V teoretičnem delu sem se oprla na nekatere sociološke perspektive intimitnosti in partnerskih razmerij, kot je denimo Giddensovo delo *Preobrazba intimitnosti*, v katerem avtor pojasnjuje čisto razmerje kot ideal-tipsko. Čisto razmerje kot ideal-tipsko pomeni, da se oblika razmerja kot ga opisuje on, ne pojavlja v identični obliki v vsakdanjem življenju, temveč se nekatera partnerska razmerja slednjemu približajo v določenih lastnostih. Oprla sem se tudi na koncept romantične in sotočne ljubezni, s katero je prišlo do oblikovanja čistega razmerja v pozno modernih družbah. S tema dvema konceptoma sem na podlagi analize intervjujev poskušala pojasniti morebitne razlike v percepciji idealnega intimitnega razmerja med generacijama.

V empiričnem delu diplomske naloge sem analizirala rezultate opravljenih intervjujev in jih s pomočjo literature podkrepila oziroma natančneje pojasnila. Interpretacijo rezultatov sem razdelila na nekatere sklope, s katerimi sem nakazala na bolj relevantne dele svojega raziskovanja. Več pozornosti sem namenila spremembam v intimitnem razmerju skozi čas, vrednotam, ki so za posameznike pomembne v razmerju, in primerjavi subjektivne percepcije idealnega oziroma uspešnega razmerja med generacijami. V ta namen sem si zastavila raziskovalni problem.

Raziskovalni problem se dotika raziskovanja percepcije ljudi o tem, kako vidijo oziroma si zamišljajo idealno partnersko razmerje, ki ga razumem kot tisto, ki je uspešno, dolgotrajno, se posamezniki v njem vidijo v prihodnosti, so srečni, ... V ta namen sem si zastavila dve raziskovalni vprašanji, in sicer kakšne so percepcije ljudi o idealnem partnerskem razmerju in kako slednja vpliva na funkcioniranje zveze v vsakdanjem življenju.

Tema je sociološko relevantna in povezana z zasebnostjo, zato me je zanimalo, kakšno je mnenje ljudi o intimnih partnerstvih. Tema je široka, saj obsega tudi področje spolne enakosti, družbene konstrukcije spola, emancipacije žensk ipd. Posebno pozornost temu sicer nisem namenila, vendar se zavedam, da je do sprememb v intimnosti, življenjskem poteku in zasebnosti prišlo tudi zaradi teh. Pri raziskovanju intimnih razmerij sem se osredotočila na Slovenijo in heteroseksualna spolna razmerja. Primerjala sem perspektivi dveh generacij - mlajšo in starejšo. Osredotočila sem se na subjektivno percepcijo intervjuvancev o idealnem partnerskem razmerju, saj verjamem, da se slednja med generacijama razlikuje.

Cilj moje diplomske naloge je bil analizirati intimnost in spolnost v pozno moderni, s pomočjo literature in analize intervjujev, ugotoviti percepcije ljudi o idealnem partnerskem razmerju ter vpliv slednje na funkcioniranje njihove trenutne zveze. Ugotoviti sem poskušala tudi podobnosti in razlike med mlajšo in starejšo generacijo in vse to podkrepiti z literaturo.

2 TEORETIČNI DEL

Spremembe se dogajajo že celo zgodovino, vendar se v vsakem obdobju pojavijo nove in drugačne. Skozi teoretični del sem opredelila nekatere družbene spremembe, ki so se zgodile na prehodu iz klasične v pozno moderno in vplivale na zasebno sfero. To je povzročilo, da so se spremembe pojavile tudi v intimnosti, partnerskih odnosih in vrednotah.

2.1 DRUŽBENI PROCESI V POZNO MODERNI

Globalna in sekularizirana družba je skladna s pluralizacijo izbire, življenjskih stilov in individualizacijo. Modernizacija ni samo odpravila nekatere tegobe industrijske in tradicionalne družbe, ampak je s seboj prinesla nove pojave. Hkrati pa so se izgubili nekateri pogoji, ki so posamezniku nudili gotovo oporo in varnost. Prav tako je moderna doba tista, v kateri se je odprto začelo govoriti o sebi, se pogovarjati z drugimi ljudmi o svojih čustvih ter skrbeti za emocionalno blagostanje in dobre medosebne odnose. (Jamieson 1998)

Ljudje v času postmoderne ne živijo več skladno z družbenimi prepričanji in stereotipi moškosti ali ženskosti. Spolne vloge se na novo opredeljujejo, saj tudi ženske množično vstopajo na trg delovne sile. Življenje je postalo dokaj negotovo, saj posameznik ne ve, kaj bo delal, ko bo odrasel ali s kom bo preživel preostanek življenja. Med drugim se je podaljšala življenjska doba in izboljšala kvaliteta življenja. Posledično so se življenjski prehodi in faze premaknili po posameznikovi poti. Družina, kot zasebna sfera, je sedaj postala svobodnejši prostor, ženske ne posegajo več zgolj po svoji tradicionalni vlogi, saj so postale družbeno in ekonomsko neodvisnejše. (Beck in Beck-Gernsheim 2006)

Tradicionalne družbe so posameznikovo življenje določale v večji meri kot danes. Zaradi nekaterih smernic in predpisanih družbenih norm je bila posameznikova prihodnost znana oziroma je potekala po ustaljenih tirih. Tudi danes družba ohranja nekatere družbene norme, vendar zaradi večje individualizacije, svobode in tveganj, življenjskega poteka ne moreš načrtovati v tolikšni meri. Otroci so bili namreč nekoč socializirani v specifične družbene podobe spolov. Družbene vloge so bile jasno določene, prav tako tudi položaj spola. Ženske so bile podrejene, moški so bili mogočni. (Kempny 2002) Na prehodu iz modernih v postmoderne družbe, se je koncept identitete posameznika začel spreminjati v fluidnega. Življenje je postalo fragmentirano, dogodkov ne moremo več predvidevati. Živimo v določenih družbenih pogojih, v katerih se moramo spopadati s posledicami lastnih dejanj. Ker tradicija večinoma ne obvladuje več naših življenj, tako ni družbenih pričakovanj in pritiskov

zaradi česar posamezniki oblikujejo svojo osebnostno identiteto. V nekem pogledu se zdi, da doslej dana in fiksirana prihodnost, postaja problematičen projekt. Podaljšana moderna, kot bi rekel Bauman, zato postaja emancipacija individuma. Posameznik postaja refleksiven projekt, ki prehaja skozi nenehen proces refleksije in pregledovanja. Kot pravi Giddens: »The self is not a passive entity (but) has to be reflexively made.« (Giddens v Kempny 2002, 4)

Individualizacija se ni pojavila kot posledica razvoja družbe same, ampak posameznikov, ki imajo potrebe po nenehnem spoznavanju novega, dogodivščinah, ne prilagajanju, hkrati pa so se nekateri pripravljani prilagoditi in žrtvovati. Posamezniki živijo kar se da individualno, oblikujejo si svoje biografije, neodvisno od drugih ljudi. Posameznik je sam odgovoren za svoje življenje in usodo, ki ni nič več samoumevna in predvidena. (Beck in Beck-Gernsheim 2006) Napačno je domnevati, da je moderna družba neosebna. Odvisno je, s katerega teoretskega okvira družbo obravnavamo. Ne glede na to, da posamezniki do večine ljudi, ki jih srečajo v vsakdanjem življenju, vzpostavijo neosebne odnose, ima posameznik na voljo tudi situacije, v katerih lahko te odnose intenzivira in z druge strani pridobi potrditev za pristen odnos. Rečemo lahko, da je teh situacij veliko, saj ljudje možnosti za osebni stik mnogokrat udejanjimo. (Luhmann 2011)

Družbena podoba spolov govori o čustveni ženski in razumnem moškem. Ženske naj bi bile bolj čustvene in posledično bolj krhke kot moški. Moški pa čustva skrivajo in na njihovo delovanje emocije naj ne bi vplivale. Vendar tovrstna razlika med spoloma izhaja iz zgodovine. Kapitalistična družba je namreč razdelila javno in zasebno. Pod javno je spadala ekonomija, pod zasebno pa družina. Ker so moški vstopali v sfero dela so postali razumni, racionalni in birokratski. Ženske so ostajale doma in skrbele za družino. Za njih je postala značilna emocionalna narava in neformalnost. (Šadl 1996) V modernih družbah se je pojavilo vedenje o tem, da je moškost in ženskost družbeno konstruirana, zato so se običajne družbene navade začele odmikati od prej "predpisanih" pravil. Kljub temu se je pojavila težava, kako opredeliti moškega in žensko, če je bilo pojmovanje v tradicionalni družbi konstruirano. Rešitev se nahaja v trditvi, da sta se koncepta moškosti in ženskosti začela mešati. Nič ni več specifično značilno za enega ali drugega, temveč je vse značilno za vse. Kot pravi avtor: »The individual can adopt any kind of "gender difference".« (Kempny 2002, 81) Posameznik tako ni podrejen bogu svojega spola, temveč je določen z drugim spolom. Omejen je tudi z drugimi kulturami. (Irigaray 2003) Prejšnja delitev na dva pola, kjer sta imela vsak svoj spekter prepričanj, mišljenj in vrednot, zdaj nista več trdno določena, tudi ne tradicionalno družbeno organizirana. Še vedno pa je prisoten kontekst o ženski manjvrednosti in podrejenosti, ki se

čedalje bolj postavlja v ozadje. Premalo je dokazov in spoznanj, s katerimi bi v vsakdanjem življenju lahko presegli dihotomno razmišljanje oziroma ovrgli tisto, kar poznamo - prepričanja naše družbe. (Leskovšek 2002)

Spremembe v partnerskem razmerju so se začele dogajati hkrati z drugimi procesi, kot sta emancipacija žensk in enakopravnost spolov. Tradicionalne družbe so bile patriarhalne, zato so izdajale dovoljenja za priborjene pravice, kar pomeni, da ženske niso mogle same sprejemati odločitev, temveč so se zanje lahko zgolj borile. Biti ženska je lahko pomenilo tudi biti podrejena, nekaj sramotnega in nazadnjaškega. (Irigaray 2003) Takšna prepričanja so bila sprva oblikovana pod vplivom katoliške vere, ki je ženske obravnavala kot manjvreden spol. Čeprav sta moški in ženska enakopravna pred bogom, vselej nista bila enakopravna v socialnem življenju. To nakazuje "naravna" vloga spolov, ki ju je podelil bog. Ženska mora biti krotka in vdana možu, saj je na svetu zaradi njega, da mu nudi pomoč. Kljub temu, da sta bila moški in ženska ustvarjena kot enakovredna, naj bi sodobna ženska morala plačevati zaradi Evinega greha. Ona je namreč tista, ki je Adama povedla v smrt. Specifičen model spolnega in družinskega življenja, ki narekuje naravno vlogo ženske kot žene in matere, je tako družbeno sprejemljiv zaradi vere. (Jogan 1986) Vera namreč uči, da je ženska s svojo naravo in obliko telesa kot polnega oblin ter nežne kože "manjša" oziroma nagnjena do miline. Žensko pokoravanje zapovedim katoliške cerkve pa je nagrajeno s sklenitvijo zakonske zveze. Specifično pojmovanje značilnosti spola, ki se zato prelevi v družbeni spol, je vplivalo tudi na potek družine. Družina je namreč božja ustanova, ki jo oblikujeta zakonca, da bi s tem nadaljevala svojo vrsto. Katoliška družina je imela tudi družbeno dimenzijo: »Družina je organsko in življenjsko povezana z družbo, ker predstavlja njen temelj in jo vzdržuje z uresničevanjem svoje službe življenju: v naročju družine se rojevajo državljani in v njej najdejo svojo prvo šolo za tiste socialne kreposti, iz katerih družba živi in se razvija.« (Jogan 1986, 77)

2.2 DEMOKRATIČNA INTIMNOST

Neenakost med spoloma in ostale družbene krize, ki so se pojavljale v tradicionalnih družbah, so izraz preteklosti in zgodovine same. Zgodovina je tako imenovana tradicija, ki se na podlagi spomina ponavlja skozi desetletja in je s tem zakoreninjena v institucionalizacijo družbe. Zgodovina je tudi tista, ki je skozi literaturo ohranjala neenakovreden položaj žensk in moških v družbi. Tako je moški spol že od nekdaj uporabljen kot nevtralna oblika, medtem ko nekatera pojmovanja ženskega spola zvenijo manj vredno. (Leskovšek 2002) Kriza katoliške

vere je privedla do krize patriarhalne družine, zaradi katere so se začela osvoboditvena gibanja, ki so prinesla spremembe v partnerska razmerja. Upad vpliva vere je povzročil sekularizirano Zahodno družbo, kjer je religija marginalen vidik vsakdanjega življenja. Posameznik se zdaj bolj identificira glede na druge družbene dejavnosti, prav tako spolnost ni več vezana zgolj na vlogo reprodukcije. Kriza in preobrazba patriarhalne družine je skupaj z ostalimi družbenimi procesi odpravila hierarhijo, patriarhalnost in diskriminacijo. Spremenila se je tudi kakovost in oblika družine ter partnerskega razmerja. (Jogan 1986)

Zakonske zveze iz koristi, katere je na nek način spodbujala katoliška vera, so se pojavljale še v 20. stoletju, skupaj z novo obliko sklenitve zakonske zveze, ki je temeljila na ljubezni. Cerkev je bila sprva proti takšni obliki, saj si ni predstavljala enakopravnega položaja obeh zakoncev. (Leskovšek 2002) Tudi do pred nekaj desetletji je bilo takšno počutje na Zahodu še vedno prisotno. Moški so sami sebe videli in razumeli kot 'močnejše', ženske so se počutile šibkejše in slabotnejše. Sebe so še vedno opredeljevale kot nastopajoča vloga žene in matere, kljub temu pa se je skupaj z emancipacijo začela pojavljati težnja po opravljanju še kakšne druge vloge. Ženske so si vselej želele krepostne in občudovanja vredne moške. Takšna prepričanja so ostala še vedno prisotna v današnji družbi, zato se pod vso navidezno demokratičnostjo še vedno skriva neenakost. (Beck in Beck-Gernsheim 2006) Enakopravnost spolov je prinesla mir in sožitje na domu ter vedenje drug do drugega. Avtor Berlinguer pravi, da ni dovolj zgolj emancipacija žensk na družbenem področju, temveč tudi enakovrednost v intimnem življenju. V medosebnem odnosu se je potrebno izogniti izkoriščanju, podrejanju in zavajanju. To je mogoče, če drugega spoštujemo in ga ljubimo. Ker spoštujemo drugačnost drugega, tudi ta spoštuje nas. Razmišljati moramo na način razumevanja partnerja z njegovimi lastnostmi. Definiramo način, kako se do njega vesti, se ga dotikati in ljubiti. Pri tem moramo preseči obstoječe in znane občutke ter se prepustiti. (Berlinguer v Irigaray 2003, 57) Hkrati pa je to mogoče ravno zaradi razlik med spoloma, ki so oblikovane drug za drugega. Na vzhodu namreč pravijo, da je moški znotraj hladan in topel zunaj, ženska pa ravno obratno.

Intimnost je izraz, ki se je začel uporabljati zadnjih nekaj let. Še pred nekaj časa bi namesto njega raje uporabili izraz seksualni odnos ali razmerje. Intimnost je na nek način najpomembnejša za ljudi in se nahaja v centru razumevanja zasebnega življenja. Lahko jo razumemo tudi kot nekaj, kar pomeni biti blizu z nekom, si deliti misli in emocije, poslušati drugega in ljubiti. Poudarek je na obojestranski delitvi in razkritju misli ter čustev drug drugemu. (Jamieson 1998) Ljubezen je tako pojav, ki je preplaval moderno dobo. Vsi ljudje iščejo in hrepenijo po ljubezni, vendar slednje še ne pomeni izpolnitve. Ljubezen pomeni

hkrati tudi konflikt, osamljenost, obup, navado, zagotavlja pa tudi strpnost do stvari, ki jih sicer ne bi prenašali. (Beck in Beck-Gernsheim 2006) Demokratični intimni odnosi, ki presegajo patriarhalnost in diskriminacijo, spreminjajo vsebino razmerja. Ni več družbenih predpostavk o ženskah, tudi spolni in partnerski odnosi so bližje samoumevnim realnim človeškim vzorcem delovanja. (Jogan 1986)

2.3 ČISTO RAZMERJE

V vsakem partnerskem razmerju so prisotne možnosti in prisile izbiranja. Ne glede na karakter posameznika so v razmerju prisotni pogovori, pogajanja, tudi napake in konflikti, kar kaže na individualna tveganja v razmerju. Slednje prinaša različne posledice glede na spol. Partnerstvo zahteva tudi določene potrebe in žrtvovanja. V preteklosti so se ženske posledično raje posvetile gospodinjstvu in materinstvu. V družini ali na trgu dela moraš biti neodvisen. Danes pa mora eden izmed partnerjev narediti to žrtvovanje. Oba ne moreta biti neodvisna na obeh področjih, zato je to stvar dogovora. Nekdo se načeloma mora odpovedati ekonomski varnosti in neodvisnosti oziroma žrtvuje svojo poklicno kariero. (Beck in Beck-Gernsheim 2006)

Ljubiti in skrbeti, kot tudi ostale dimenzije intimnosti, se spreminjajo skozi čas, saj so zgodovinsko in kulturno konstruirane, kar pomeni, da imajo drugačen pomen skozi čas. Od časa in družbe je odvisno, kaj in kako ljudje čutijo, kaj pričakujejo v partnerskem razmerju in kaj potrebujejo v ljubezni. Tako v tradicionalnih družbah otroci mnogokrat niso poznali starševske ljubezni, tudi partnerja si večinoma nista izkazovala obojestransko ljubezen. To ne pomeni, da so bili slabi starši oziroma partnerji, ampak, da takšen način izkazovanja ljubezni ni bil pričakovan oziroma družbeno naučen. (Jamieson 1998) Družbeno razumevanje čustev in intimnosti pogojuje tudi razumevanje in konstruiranje preostalega družbenega življenja - religijo, vrednote, moralo. Zato je človek tisti, ki ustvarja emocionalno naravo in družbena pričakovanja, saj kot pravi avtorica Šadl: »Čustva niso (genetsko opredeljene) ‘substance v krvi’ ali univerzalni atributi človeške narave.« (Šadl 1996, 171)

Idealno partnersko razmerje je dolgo časa pomenilo iskanje ideala romantične ljubezni. To je ljubezen, ki je usmerjena na prihodnost. To ne pomeni, da posamezniki celo življenje čakajo na tisto (-ega) pravo (-ega), ampak je vsako novo intimno razmerje priložnost za usodno srečanje. Koncept takšne ljubezni je bil prisoten pred tranzicijo ter vezan na spolno hierarhijo. Gre za ljubezen, o kateri razmišljaš za prihodnost, vendar obsega odnose podrejanja. Partnerja

nista neodvisna temveč soodvisna, saj lastnosti drugega dopolnjujejo prvega in obratno. Moški in ženska sta še vedno vsak svoj pol, osebne lastnosti partnerja se odkrivajo sproti zaradi dopolnjevanja osebnosti drug drugega pa partnerja postaneta vezana. (Giddens 2000)

Ideal romantične ljubezni je povezan s spolnostjo in vstopom v zakonsko zvezo kot družbene norme v tistem času. Po tranziciji se je koncept začel rušiti, saj so se ženske začele emancipirati in tako postajati neodvisne od moških tako na zasebnem, družbenem in ekonomskem področju. Pojavil se je koncept sotočne ljubezni in prestrukturiranje intimnosti. »Sotočna ljubezen je dejavna, odvisna ljubezen, zaradi česar se bode s paradigmo romantične ljubezni, po kateri je ljubezen pristna le, če je "za večno" ali "ena in edina".« (Giddens 2000, 67)

Sotočna ljubezen je prisotna v veliki večini v pozno modernih družbah, zaradi katere se je pojavil tudi fenomen razveze zakonske zveze. Enakopravnost namreč vsebuje veliko protislovij in individualnih žrtvovanj. Razveza zakonske zveze se je pojavljala že v preteklosti, vendar ne v tolikšni meri kot danes in ne zaradi enakih vzrokov. V primerjavi z letom 1900 se je število razvez v Nemčiji povečalo iz 7.928 na 128.729 razvez (leta 1988). Podobne številke so tudi v ostalih Zahodnih državah denimo na Švedskem, kjer se je stopnja razvez povečala za 46 % v tem obdobju. (Beck in Beck-Gernsheim 2006) Razveza zakonske zveze je posledica iskanja posebnega oziroma "pravega" intimnega partnerja. Pri sotočni ljubezni ni toliko poudarka na iskanje ljubezni oziroma partnerskega razmerja, ki bo trajalo dokler bo ljubezen tlela, temveč gre za iskanje prave osebe, s katero boš preživel preostanek življenja. Ta oblika ljubezni pomeni, da oba partnerja enako dajeta in prejemata. Več kot je zgoraj navedenih lastnosti, bližje je smo čistemu razmerju. (Giddens 2000)

Če razmerje opredelimo kot trajno in tesno čustveno vez z drugo osebo, ga lahko imenujemo čisto razmerje. V čisto razmerje vstopita partnerja zaradi razmerja samega in ne zaradi drugih potreb ali zunanjih prisil. Razmerje traja toliko časa, kolikor sta partnerja odprta in intimna drug z drugim, pomembno je, da osebi menita, da je razmerje zadovoljivo za oba. Ko enemu izmed partnerjev njuno partnerstvo ni več dovolj ali mu slednje ne ustreza, je razmerja konec. To pomeni, da je čisto razmerje cilj sam po sebi in ne sredstvo za doseg ostalih potreb ali ciljev. (Giddens 2000) Naš trenutni partner tudi ni naključen ali "po pomoti". Z njim smo zato, ker nam v nekem trenutku življenja ustreza in menimo, da je prava oseba za nas. Želimo, da nam partner daje tisto, kar si želimo, ker v nasprotnem primeru nam ni potrebno ostati v razmerju, ki nam prinaša bolečino. Vsak posameznik si namreč želi ustvariti ljubeč odnos, ki bo trajal do konca življenja. (Prentiss 2012)

V interakciji s partnerjem, v razmerju iščemo tudi sami sebe. Zato ni zmotno trditi, da pri izbiri intimnega partnerja nekako iščemo sami sebe. Nekoga, ki nam je podoben, zato da bomo lahko sami takšni, kot si želimo biti. V razmerju se posameznika skupaj razvijata, kajti njuni identiteti nista vselej dokončno izgrajeni. (Beck in Beck-Gernsheim 2006) Avtorica Guizzardi pravi, da sta posameznika v čistem razmerju svobodna in samosvoja. To pomeni, da razmerje predpostavlja enakovrednost med partnerjema na ravni izobrazbe, interesov in avtonomnosti. Pomembno je vedeti, da je posameznik neodvisen od drugega, saj lahko le tako normalno deluje naprej, v primeru ločitve partnerske zveze. Če je čisto razmerje demokratizacija para, to pomeni, da nihče izmed partnerjev ne sme biti odvisen. (Guizzardi 2003)

Idealno partnersko razmerje je postalo središče zasebnega življenja pred družino. Dobro razmerje naj bi bilo tisto, kjer si partnerja delita obojestransko bližino, intimnost, končuje pa se tudi prepad med spolnimi razlikami. Medtem ko so takšna razmerja bolj krhka in tvegajoča, pa so po drugi strani bolj intimna in zadovoljujoča za posameznika. V čistem in dobrem intimnem odnosu lahko posameznik raziskuje in oblikuje samega sebe. Takšen odnos posledično ustvari ontološko varnost in psihološko stabilnost, ki sta bila v otroštvu krhka. (Jamieson 1998)

Značilnosti čistega razmerja naj bi veljale zgolj za partnersko razmerje, bodisi heteroseksualno bodisi homoseksualno in podobne kontekste. Partnerja vstopata v razmerje z zavedanjem, da bo slednje obstalo tako dolgo, kot se bosta trudila oba. Potrebna je pripravljenost obeh za razkrivanje, predajanje, prilagajanje in dogovor. Sotočna ljubezen, ki biva v čistem razmerju ni vedno nujno vezana na zakonsko zvezo, je pa vezana na spolnost in sicer tisto, ki daje obojestranski užitek. Prav tako ta ljubezen ni monogamna temveč spolna ekskluzivnost velja toliko, kolikor se partnerjema zdi potrebno. (Giddens 2000) Trend čistega razmerja korelira s pojavom kreativne in odzivne seksualnosti, tako imenovane plastične seksualnosti. Če posameznik svoj čas nameni raziskovanju seksualnih užitkov, se tako bolj zaveda samega sebe in sebe tudi oblikuje. Tega so deležne tudi ženske, ki so sedaj seksualno avtonomne. (Jamieson 1999)

Avtor Luhmann pravi, da se koncepti strastne ljubezni pojavljajo že v preteklosti; antična ljubezen, arabska ljubezen, italijanska renesansa,... »Ljubezen ima svojo lastno utemeljitev v *popolnosti predmeta*, ki jo privlači (tako kakor je po starem nauku vsako stremljenje določeno prek objekta, ki mu je lasten).« (Luhmann 2011, 53) Zgornja trditev nakazuje na spoznanje, da neke situacije ljubezni ne moremo definirati kot popolne, saj je pomen trenutka popolnosti za

vsakega posameznika specifičen. Tako popolnost ne pomeni enodimenzionalne možnosti, ampak gre za protislovno doživljanje. Na nek način se odnos do čutne ljubezni razlikuje od avtorja do avtorja, ki iščeta, da bi rešila problem difference ljubimcev in dosegla hoteno enotnost: »*Teorija* ljubezni sovpada s *predstavami samih ljubimcev* oziroma to sovpadanje vsaj zatrjuje.« (Luhmann 2011, 55) Avtor tudi pravi, da je takšna ljubezen, ki jo samo-definiramo, paralelna s hierarhijo. Oblika ljubezni v razmerju namreč sama določa kaj prinaša red, spoštovanje, zaničevanje, tveganje. (Luhmann 2011)

Pojavljajo se tudi kritični pogledi na koncept čistega razmerja. Giddens koncept čistega razmerja opredeljuje na podlagi heteroseksualnega razmerja. Glede na to, da čisto razmerje pomeni enakovrednost moških in ženskih interesov, seksualno eksperimentiranje in plastično seksualnost, bi koncept moral zajemati tudi raznolikost seksualnih praks. Čeprav demokratizacija intimnih partnerstev na splošno poudarja enakovrednost in intimnost, empirične raziskave o heteroseksualnih razmerjih kažejo, da imajo moški še vedno večjo moč kot ženske v razmerju, predvsem glede denarja, otrok in odločitev na splošno. (Brannen in Moss v Jamieson 1999, 484)

3 RAZISKAVE

Luca Guizzardi je leta 2003 izvedla raziskavo, ki je vključevala Giddensov koncept čistega razmerja. Zanimalo jo je, ali je takšna oblika razmerja značilna tudi za italijanski kontekst in kaj to pomeni.

Svobodo je opredelila kot temeljno značilnost čistega razmerja. Menila je, da lahko le-to meri glede na tri indikatorje: vrsta razmerja (zakonska zveza, ni sklenjene zakonske zveze), ali je razmerje generativno in tretji indikator, tip družine (tradicionalna, zatiralna, ...) Avtorica je predvidevala, da je razmerje bolj uspešno, če ni sklenjene zakonske zveze, saj partnerja tako nimata obveznosti drug do drugega in se v razmerju odločata svobodno. Giddens sicer ni opredelil vloge otroka v čistem razmerju, vendar sama pravi, da po eni strani otrok ni primeren za takšno razmerje, saj razmerje opredeli časovno in ni več vezano na kriterij "kolikor časa je razmerje zadovoljivo". Po drugi strani pa naj bi čisto razmerje bilo najbolj primerno za osebe, ki si želijo otroka, vendar takšna družina ne zajema tudi očeta. (Guizzardi 2003)

Avtorica predpostavlja, da sta partnerja v čistem razmerju enakovredna na različnih področjih, med drugimi tudi v izobrazbi. Njena raziskava je pokazala, da so v 32 % svobodnih zvez, ki prevladujejo med mladimi, ženske dosegle višjo izobrazbo kot moški, 66 % žensk pa je zaposlenih tako kot njihovi partnerji. (Guizzardi 2003) Podatke je pridobila s pomočjo italijanskega statističnega urada ISTAT. Delež v raziskavi predstavlja okoli pol milijona populacije. Po pregledu statistike, je avtorica ugotovila, da se pojavlja trend kohabitirajočih parov, medtem ko se delež ne-poročenih partnerjev v reorganiziranih družinah ni spremenil. Nadalje je ugotovila, da čisto razmerje ženskam omogoča profesionalno samo-realizacijo. Kljub temu čisto razmerje ni nekaj, kar bi bilo primerno za otroka, saj posameznikom omejuje svobodo in obremenjuje finančni proračun. To meni 50 % udeležencev. Prav tako si takšne oblike razmerja ne želijo odrasli oziroma mladi, ko bodo odrasli. Takšno razmerje je zato značilno zgolj za tiste, ki si ne želijo obveznosti potem, ko so dosegli neodvisnost od staršev. (Guizzardi 2003)

Avtorica Illouz v svoji knjigi Hladne intimnosti opisuje pojav virtualnih srečanj. Ljudje lahko partnerje iščejo na spletnih portalih, na katerih morajo iti skozi proces reflektivnega samoopazovanja, artikulacije okusov, mnenj, interesov, ... Posameznikov osebni profil omogoča, da ga spletna stran poveže z njemu podobnimi ter tako spozna "idealnega" partnerja. Posamezniki morajo odgovarjati na različna vprašanja, da bi si ustvarili profil, s katerim iščejo poznanstva. Avtorica je za svojo raziskavo virtualnih romanc intervjuvala 25 posameznikov in ugotovila naslednje: profilna slika posameznika naj bi nadomestila predstavo o osebi, zato so se nekateri lotili radikalnih sprememb na telesu, denimo izgubljanja telesne teže, sprememba frizure, nakup novih korekcijskih očal ipd. Posamezniki se namreč počutijo, kot da morajo tekmovati z ostalimi, saj je njihovo telo postavljeno javno na ogled. Pri opisu samih sebe uporabljajo podobne pridevnike: družabnost, samozavestnost, zabavnost, pustolovskost, ... (Illouz 2010) Ko posamezniki enkrat opredelijo svojo osebnost, imajo vpogled v dolg seznam potencialnih kandidatov. Zaradi velike izbire se posamezniki srečajo s številnimi posamezniki, za katere bodisi oblikujejo nekakšne rituale npr. oblečejo vedno isto obleko, sprašujejo ista vprašanja,...

Ljudje načeloma hrepenijo po ljudeh iz interneta, ki jih iz različnih razlogov praviloma ne morejo imeti in ne po tistih, ki bi jih lahko imeli. To je posledica velikega števila izbir. Ne glede na to pa so intervjuvanci povedali, da se občutek razočaranja ponavlja. Ko se preko elektronske pošte začnejo pogovarjati in jim pogovor postane všeč, začnejo fantazirati o

potencialnem zmenku, ki pa je v večini primerov neuspešen. Posameznik namreč običajno ne izgleda tako kot na fotografiji, kar pa je posledica napihnjene samopredstavitve. (Illouz 2010)

Takšno srečevanje partnerjev praviloma odvrta tradicijo romantičnosti. Schurmansova in Dominicejeva na podlagi 150 izpeljanih intervjujih, odkrivata, da je ljubezen na prvi pogled nekaj edinstvenega. Predstavlja doživet dogodek, ki se zgodi nepričakovano in v naše življenje prinese emocionalen pretres. Takšna ljubezen je nekaj spontanega in predstavlja energijo, ki "udari kot strela". Pri internetnem spoznavanju pa spontanosti ni več, pojavlja se namreč racionalnost, saj imamo na voljo veliko število posameznikov, med katerimi lahko izbiramo. Privlačnost tudi ni osnovana na fizični komunikaciji, ampak na tekstovni interakciji. (Illouz 2010)

Podobno raziskavo je izvedla tudi Alenka Švab s sodelavci na temo internetnih zmenkov. Raziskava je potekala od leta 2007 do 2010. Anketirali so 1334 uporabnikov in uporabnic spletnih portalov za spoznavanje partnerjev. Raziskava je pokazala, da večina ljudi uporablja tovrstne spletne portale iz razloga, ker je iskanje anonimno, prav tako pa lahko z nekom enostavno vstopiš v stik. Njihova raziskava kot že nekatere druge raziskave pred njihovo, so pokazale, da uporabniki/ce portala veliko pozornost namenjajo samopredstavitvi, še posebej ženske. Prihaja do prirejanja informacij glede videza in osebnosti, denimo starosti, teže, navad, ... Ženske so v večji meri tiste, ki ne prikrivajo informacij glede zakonskega statusa. Zanimiv je podatek, da se moški hitreje srečajo z osebo, ki so jo spoznali na spletu, in sicer 24 % uporabnikov po enem tednu, 2 0% po dveh tednih. Večina žensk, kar 29 %, se z osebo, ki so jo spoznale na spletu, sreča šele po dveh mesecih. (Švab 2007)

Naslednjo raziskavo na področju intimnih partnerstev je izvedla Helga Eggebo. Na Norveškem je izvedla raziskavo na temo maritalnih migracij na Norveško. V ta namen je intervjuvala 19 oseb, ki so s tem imele izkušnje.

Na Norveško, podobno kot v drugih državah, lahko ljudje migrirajo in pridobijo državljanstvo na način, da si na Norveškem poiščejo intimnega partnerja in se z njim poročijo. Pri tem je pomembno, da gre za "pravo razmerje", kar po njihovo pomeni tako imenovano čisto razmerje, ki ga definirajo kot razmerje seksualne in emocionalne enakosti. (Eggebo 2013) Takšen pogoj za migracijo v državo hkrati odkriva karakter modernih razmerij. Pri preverjanju pristnosti partnerstva, pristojne oblasti posameznike sprašujejo vprašanja kot so: kje so se s partnerjem spoznali, ali so se srečali spontano, koliko časa so se poznali, preden so se poročili ipd.

Avtorica se je v raziskavi spraševala, ali migranti značilnosti čistega razmerja opredeljujejo kot "pravo razmerje", ki je pogoj za vstop v državo. Raziskava je pokazala, da posamezniki, ki utemeljujejo svoje razmerje kot resnično, navajajo različne ali kontradiktorne norme, ideale, vrednote, predstave ljubezni in intimnosti. Določene neenakosti med partnerjema (rasa, razred, starost, izobrazba) sistem obravnava kot možnost navideznega razmerja, zato so bili nekateri udeleženci kljub temu, da je večina imelo resnično razmerje, postavljeni v neopredeljeno situacijo, saj je še vedno očitno, da ni enotnih kriterijev kaj pomeni prava zakonska zveza. To se pojavlja zaradi tega, ker sistem razmerja preverja na podlagi vprašanj, ki se tičejo utemeljitve intimnosti avtorjev Illouz in Jamieson, bolj kot Giddensa. (Eggebo 2013)

Teoretični del sem dopolnila z empiričnim, v katerem sem ugotavljala percepcijo ljudi o idealnem partnerskem razmerju. Pri analizi intervjujev sem poskušala ključne ugotovitve intervjuvancev povezati z nekaterimi avtorji.

4 EMPIRIČNI DEL

Skozi empirični del sem raziskovala mnenje intervjuvancev o idealnem partnerskem razmerju in vpliv njihove percepcije na funkcioniranje lastne zveze. Pri izvedbi intervjuja sem omogočila, da so intervjuvanci sami našli vidik, po katerem sklepajo, da je neka zveza idealna ali uspešna. Ti vidiki so se zato med posamezniki razlikovali, kar kaže na raznolikost njihovih osebnosti in življenjskih stilov. Pridobila sem informacije dveh različnih generacij, pri čemer vsi odgovori niso kazali razlike v letih. Poleg vnaprej določenih vprašanj, sem nekaterim intervjuvancem zastavila še druga vprašanja, da so lažje podali odgovor.

4.1 METODOLOGIJA

Kot raziskovalno metodo sem izbrala intervju, saj sem tako najlažje dobila informacije, ki sem jih potrebovala. Intervjuvala sem 11 oseb, izmed katerih je bilo 6 oseb mlajše generacije in 5 oseb starejše generacije. Mlajša generacija je obsegala 3 osebe ženskega spola in 3 osebe moškega, stare od 23 do 28 let, starejša pa 2 osebi ženskega spola in 3 osebe moškega spola, od 55 do 71 let. Povprečna starost mlajših intervjuvancev je tako 25,5 let, starejših pa 63 let. Intervjuvanci so prihajali tako iz mesta kot iz ruralnega okolja, vendar je bilo več tistih, ki živijo izven mesta. Intervjuvanci so prihajali iz osrednje in jugovzhodne regije Slovenije.

Predvsem starejši intervjuvanci, so kot izobrazbo navedli končano srednjo šolo, z izjemo 2 intervjuvancev, ki imata dokončano samo osnovno šolo. Mlajši intervjuvanci imajo vsi končano oziroma dokončujejo 6. Stopnjo izobrazbe.

Za intervju sem izbrala tiste posameznike, ki živijo v heteroseksualnem spolnem razmerju in si s svojim partnerjem/ko delijo lastno gospodinjstvo.

Pri izvedbi intervjuja sem intervjuvance obiskala na domu oziroma so oni obiskali mene, odvisno od dogovora. Eni starejši intervjuvanki sem morala vprašanja poslati preko spleta, ker se nisva mogli uskladiti, da bi se dobili osebno. Intervjuvanki sem zastavila nekaj več vprašanj kot ostalim, da sem pridobila informacije, ki sem jih potrebovala. Pred začetkom intervjuja sem vsakemu posamezniku razložila, zakaj potrebujem njihovo pomoč ter jim na kratko obnovila temo, ki jo raziskujem. Večino intervjuvancev je tema zanimala, zato niso imeli zadržkov. Opazila sem, da so bili mlajši intervjuvanci bolj zgovorni kot starejši.

Intervjuje sem opravila v mesecu marcu in aprilu leta 2015, pri pogovoru sem si transkripte zapisovala na računalnik.

Analizo intervjujev sem izvedla na dva načina. Pregledala sem vsak intervju posebej in poskušala ugotoviti temeljne značilnosti percepcije in mnenja vsakega intervjuvanca posebej, kajti vsak pogovor nosi svojo zgodbo. Drugi način, ki sem ga uporabila, je kodiranje. To pomeni, da je pri vsakem intervjuju bilo nekaj izjav ali trditev, ki so bile zanimive, so izstopale ali pa so bile pomembne za moj raziskovalni problem. (Mesec 1998) Nekatere izjave intervjuvancev so predstavljale tudi izjeme v večini, kar sem v analizi poudarila. Razlog, zakaj so nekateri intervjuvanci menili drugače, sem našla v drugih odgovorih istega intervjuvanca, ki so nakazali na razliko v mnenju. Intervjuji, ki so si bili med seboj podobni sem povezala v skupino ter jih primerjala z ostalimi. Tako sem dobila nekatere lastnosti, ki so značilne bodisi samo za mlajšo generacijo, starejše, ženske, osebe v hierarhičnem razmerju ipd.

Analizo intervjujev sem v nadaljevanju izvedla tako, da sem se osredotočila na vprašanja, ki so odgovarjala na raziskovalno vprašanje. Sprva sem povzela splošne ugotovitve intervjujev, pri tem sem navajala podobnosti in razlike med generacijami, spolom, vrednotami, vrsto razmerja ipd. Nato sem se bolj podrobno osredotočila na odgovore vprašanj, ki so bili pomembni za raziskovalen problem. Rezultate teh vprašanj sem poskusila povezati tudi z drugimi odgovori vprašanj in ustvariti smiselno celoto. Tako sem pod prvi sklop analize intervjuja zajela vprašanja v intervjuju, ki jih v drugem sklopu nisem in obratno. Vsa vprašanja namreč niso prinesla odgovorov na določen sklop. Pri tem sem navajala trditve, ki so obsegale večinsko mnenje ali pa so predstavljale izjemo v večini. Nekatere trditve sem med seboj primerjala in jim poskušala najti razlog za podobnost ali razliko v ostalih trditvah.

Pri pregledovanju rezultatov intervjuja sem analizo izvedla tudi na podlagi tega, kaj je neki intervjuvanec povedal. Če je povedal nekaj, kar je bilo pomembno ali zanimivo, sem to omenila ter dodala mnenja drugih na isto vprašanje in s tem povzela ugotovitve.

4.2 ANALIZA INTERVJUJA

PARTNERSKO RAZMERJE NEKOČ IN DANES

Predvsem starejši intervjuvanci, ki sem jih prosila, da opišejo potek svojega partnerskega razmerja v svoji mladosti, so povedali, da se je le-ta skozi čas bolj ali manj spremenil. Na stara leta je intimno razmerje z njihovimi partnerji postalo boljše, bolj zrelo in bolj močno v smislu ljubezni. To poročajo 3 izmed njih.

»Danes, po 50 letih zakona, sva še vedno srečna, drug drugega razumeva in se pogovarjava o stvareh, ki so potrebne za ohranjanje dobrega odnosa.« (Marga 2015)

Posamezniki se v svojih razmerjih počutijo dobro, saj se med seboj pogovarjajo o stvareh, ki jih težijo in s tem ohranjajo iskrenost in zaupanje. Tega pa ne občutijo vsi izmed njih. Dva izmed njih sta povedala, da se je njuno razmerje skozi čas umirilo, saj si s partnerjem ne izkazujeta več toliko ljubezni kot nekoč:

»Zdaj sva že stara in ne moreva biti ravno aktivna v postelji, pa tudi ne rečeva si tolikokrat, da se imava rada, čeprav se imava.« (Zupančič 2015) »Pa tudi nisva več intimna in romantična med seboj, nikoli mi ne pove, da me ima rad.« (Oblak 2015)

Skozi čas se je spremenil tudi vsakdanjik in delitev dela v razmerju. Starejši poročajo, da s svojim partnerjem/ko preživljajo več časa kot nekoč, saj sta oba upokojena. Dolgčas jima ni, saj si čas krajšata s skupnim druženjem.

»Popoldne kdaj pričakujeva obiske, če ne pa greva na kratek sprehod ali pa se kartava pozno v noč.« (Zupančič 2015)

Skupno preživljanje prostega časa sem opazila pri intervjuvancih, katerih partnerja sta oba v pokoju. Pri ostalih primerih eden izmed partnerjev še dela, zato je skupnega časa manj. Vendar se tudi pri njih navade razlikujejo. Intervjuvanka Marija ima s partnerjem manj intimen odnos kot nekoč, zato redko skupaj preživita prosti čas, sicer pa počneta stvari ločeno. Pri dveh parih je opazna tradicionalna delitev dela na moške in ženske vloge, pri čemer ženske opravijo več dela kot moški. Delitev je zato neenakovredna. Takšnega odnosa niso imeli vedno, ampak je to prišlo z leti. V mladosti sta para ljubezen bolj ohranjala in več časa posvetila drug drugemu. Zaradi hierarhičnega razmerja ta dva para predstavljata izjemo.

Slednji pod pomembne vrednote in ključ do uspešnega razmerja ne navajajo pogovora, kot pomembno vrlino za ohranjanje dobrega odnosa, zato je v njunem razmerju tudi manj zaupanja, iskrenosti in ljubezni. Njihove najpogostejše vrednote, ki jih navajajo so: ljubezen, zaupanje in svoboda. Pri intervjuvancu Francu, ki vlaga veliko truda v ohranjanje ljubezni in dobrega odnosa z ženo, pa prav tako partnerja opravljata ločene stvari, če ju to veseli, veliko časa pa posvetita tudi pogovoru in sta v razmerju oba zadovoljna.

»Poveva si vse stvari, ki naju težijo in kaj se je zgodilo čez dan. To se mi zdi pomembno za dober odnos.« (Kastelic 2015)

Starejši intervjuvanci, ki v svoje razmerje vlagajo trud in čas, se zavedajo, da drugače njihov odnos ne bo uspešen.

»Ni vedno lahko, če sta v razmerju 2 nasprotni osebnosti. Vsak partner se mora naučiti biti fleksibilen ter na vsaki strani mora obstajati "dajaj in prejemaj". Zato nama uspeva, ker se vsak zaveda, da s svojim delovanjem prispeva k sreči obeh.«
(Marga 2015)

Vrednote, ki jih oni navajajo so: pogovor, iskrenost, zaupanje in ljubezen. Opazila sem povezavo med tistimi, ki imajo delitev dela razporejeno tradicionalno in neenakovredno vnašajo v odnos ljubezen, neenakovrednostjo partnerjev z ugašanjem iskrice v ljubezni in tistimi, ki v razmerje vložijo veliko truda, pogovora, iskrenosti in posledično njihova ljubezen raste in se pogloblja. Med njimi je vzpostavljen odnos enakovrednosti.

Na začetku svojega intimnega razmerja so intervjuvanci imeli različne izkušnje. Jana je povedala, da sta se s svojim možem, s katerem je skupaj že 50 let, preselila na svoje zelo hitro, še na začetku razmerja. Sama se je preselila iz družine orientacije v družino prokreacije takoj, brez obdobja samskosti, medtem ko je njen partner živel sam 6 let. pojav kaže na tipičen življenjski potek v preteklosti, saj so imeli moški več možnosti za uživanja samskega življenja, medtem ko ženske takšne možnosti skorajda niso imele. Zato je bil prestop iz družine orientacije v lastno družino direkten. (Guizzardi 2003) Trend, ki je bil večinoma prisoten v preteklosti, sem opazila pri vseh starejših intervjuvancih, saj so bile ženske tiste, ki so z novim partnerjem odšle v lastno gospodinjstvo, medtem ko so njihovi partnerji bili ekonomsko in tudi drugače že bolj samostojni. To sem opazila samo pri eni mlajši intervjuvanki, ki se je s svojim partnerjem spoznala pri 17 letih in se nato kmalu za tem tudi preselila k njemu. Ostali mlajši intervjuvanci so med partnerskim razmerjem bodisi živeli pri starših, saj so študirali v domačem ali drugem kraju ali pa so živeli na svojem. Starost, pri kateri so vstopili v partnersko razmerje, je podobna starosti vstopa v razmerje starejših intervjuvancev, z razliko, da se mlajši partnerji niso takoj odločili za skupno gospodinjstvo in poroko. Vsi mlajši intervjuvanci niso poročeni, čeprav so vsi že več kot 5 let v razmerju, vendar pa imajo že lastno gospodinjstvo, ki so ga oblikovali nekaj let po vstopu v razmerje. Starejši intervjuvanci so se poročili večinoma 1 do 3 leta po vstopu v razmerje.

Pri mlajših intervjuvancih sem opazila, da se vsi zavedajo pomembnosti ohranjanja dobrega odnosa s partnerjem, za katerega se je potrebno pogovarjati in razčistiti stvari ter prilagajati drug drugemu in kdaj tudi žrtvovati svoje želje in cilje.

»V razmerju je potrebno neko določeno prilagajanje, vendar ne v obliki, da se en partner odpove svojim aktivnostim oz. željam.« (Novak 2015)

Podobno meni tudi mlajši intervjuvanec, ki svoje mnenje obrazloži takole:

»Če partner onemogoča želje, h katerim stremite že dolgo časa in le tem nasprotuje in vam s tem preprečuje pot do sreče, sem mnenja, da je vredno iti naprej in si poiskati partnerja, ki vas bo sprejel takšne kot ste.« (Bogolin 2015)

Vsi mlajši intervjuvanci menijo, da so lastni cilji in želje pomembni, vendar se je za doseg teh potrebno dogovoriti in uskladiti s partnerjem. Tega se zavedajo tudi vsi starejši intervjuvanci:

»Raje bi se odpovedal nekaterim stvarim, kot da bi izgubil partnerja. Mislim, da tudi ni prav, če je samo en partner srečen ker doseže nek cilj ali nekaj takega, ker to ni popolna sreča in sreča obeh partnerjev.« (Kastelic 2015)

Četudi je težko včasih najti skupen dogovor zaradi različnih interesov, še ne pomeni, da to ni pomembna vrednota v razmerju. Nekateri avtorji govorijo o tem, da je partnerju potrebno zaupati svoje želje in strahove. Če se partner drugemu zaupa, lahko skupaj najdeta rešitev in delujeta skladno s svojimi občutenji. (Illouz 2010)

Pri vseh starejših intervjuvancih nisem opazila povezanosti med zavedanjem prilagajanja drugemu partnerju ter pomembnostjo pogovora in iskrenosti z obstojem ljubečega in enakovrednega razmerja.

»Večinoma se počutim neenakovredno, ker me mož ne upošteva. Da bi mi govoril o intimnosti in o tem kako se počuti že zdavnaj ne pričakujem več, ampak bi mi lahko vsaj povedal kam gre čez dan in kaj bo delal, še tega mi ne.« (Oblak 2015)

PERCEPCIJA IDEALNEGA PARTNERSKEGA RAZMERJA

Ko sem intervjuvancem zastavila vprašanje, kako si oni zamišljajo idealno partnersko razmerje, sem pri tem poudarila, da lahko omenijo katerikoli vidik si želijo - od prostega časa, delitve dela, do spolne orientacije, vrednot ipd.

Intervjuvanci, ki so s svojim partnerjem enakovredni v razmerju v različnih vidikih, poročajo, da je v njihovi percepciji idealnega razmerja pomembna enakovrednost partnerjev.

»V idealnem partnerskem razmerju bi bilo idealno delo deliti točno na pol. Vsak bi opravljal isto količino dela in enakovredno delo.« (Glavan 2015)

Čeprav si nekateri intervjuvanci s svojim partnerjem/ko ne delijo enake količine dela, še vedno smatrajo razmerje kot enakovredno, saj se upošteva kolektivna želja in beseda.

»To pa zato, ker se midva vedno pogovarjava in ne velja vedno samo moja beseda ampak se upošteva tudi partnerjev predlog.« (Kastelic 2015)

Enakovrednost partnerjev je pomembna večinoma za tiste, kateri menijo, da idealno razmerje ne more biti patriarhalno.

»Menim, da idealno partnersko razmerje ne more biti patriarhalno, saj je dejstvo, da je eden od partnerjev zapostavljen, podcenjen in najverjetneje nesrečen.« (Božič 2015)

Medtem ko dva mlajša intervjuvanca menita, da je tudi patriarhalno razmerje lahko idealno, saj je vse odvisno od dogovora partnerjev in tega kaj komu ugaja.

»Menim, da je lahko tudi patriarhalno razmerje idealno, predvsem kot posledica družbenega sistema ali vere. Za nas popolnoma nerazumljivo življenje oz. podrejanje/neenakovrednost je za njih nekaj običajnega.« (Novak 2015)

Tako pravi tudi avtor Luhmann, ki meni, da oblika ljubezni v razmerju definira, kaj je enakost, red, zaničevanje itd. (Luhmann 2011) Tega ne omenja nihče izmed starejših intervjuvancev. Vsi starejši menijo, da patriarhalno razmerje ne more biti idealno, zato tisti, ki so s svojim partnerjem neenakovredni, tudi ne poročajo, da je njihovo dejansko razmerje idealno.

»Mislim, da ni ravno idealno tako kot sem jaz opisal, saj sem jaz bolan in zaradi mene, žena nima prostega časa. Stalno me mora paziti in zato ne počne kar bi sama hotela.« (Zupančič 2015) »Ni idealno. Zato ker je v naši družini mož glavni in o vsem on odloča. Jaz pa bi tudi rada, da je kdaj po moje.« (Oblak 2015)

Zanimivo je, da ne glede na to, da so vsi intervjuvanci lahko po lastni želji zajeli katerikoli vidik idealnega razmerja, vsi poročajo podobno. Vsi intervjuvanci so navedli, da je v idealnem partnerskem razmerju prisoten skupen ali podoben pogled na svet, zato so skupne tudi vrednote in zanimanja. Tako se partnerja med seboj lažje uskladita, za to pa je potreben tudi dogovor. Posledično se je potrebno prilagajati drug drugemu in včasih tudi odpovedati

lastnim željam. Potrebno je doseči kompromis, vendar je ni nič narobe, če pri tem prihaja do konfliktov. Idealno razmerje namreč ne pomeni, da v razmerju ni težav, konfliktov in nestrinjanj.

»Pomembno se mi zdi, da se partnerja znata dopolnjevati, se iskreno pogovarjati in se prilagajati drug drugemu.« (Božič 2015)

Ker pa imajo posamezniki običajno različne želje in pričakovanja, se je včasih težko uskladiti.

»Če imata partnerja različne vrednote, lahko to vodi do konflikta in nestrinjanja. S tem postavljata tudi slab vzor pri vzgoji otrok, saj nista enotna.« (Marga 2015)

To omenjata tudi avtorja Beck in Beck-Gernsheim, ki govorita o tem, da je dandanes težko najti skupen dogovor, če imajo posamezniki različne osebnosti. Bolj kot se posameznika dojema kot samostojno osebo z lastnimi željami in potrebami, tem manj je pripravljen poiskati skupno rešitev, ki zajema oba partnerja, zato prihaja do konfliktov in nezadovoljstva v razmerju. (Beck in Beck-Gernsheim 2006)

Večina intervjuvancev poudarja, da je pomembna neodvisnost posameznega partnerja. Vsak posameznik mora vedeti, kakšna je njegova osebnost neodvisno od svojega partnerja, imeti mora svoja zanimanja in nekaj lastnega prostega časa.

»Vsak mora imeti tudi malo časa zase.« (Zupančič 2015)

Pri tem pa je še vedno pomembno, da se ohranja ravnotežje.

»Če so vse prosto-časovne aktivnosti individualne, bo razmerje trpelo. Idealno pa je, če znaš to usklajevati z družino, partnerjem ali službo.« (Marga 2015)

Ključni element tega je dogovor in pogovor. Pri tem sta pomembna iskrenost in zaupanje. Čeprav vsi intervjuvanci navajajo pomembnost zgoraj omenjenih vrednot, pa le-te niso prisotne v dejanskem razmerju pri vseh, zlasti pri dveh intervjuvancih, ki sta v patriarhalnem razmerju.

Večina intervjuvancev je navedlo, da je v idealnem razmerju prisotna enakovredna delitev dela, pri čemer moški opravljajo tipično ženske naloge in obratno. To je pomembno za vse ženske intervjuvanke, sicer pa ni kriterija, po katerem bi lahko opredelila, na podlagi česa je to pomembno za posameznike.

»Idealna delitev dela bi bila da ne bi bilo delitve na ‘moško in žensko’ ampak da bi vsa opravila naredila skupaj.« (Vidmar 2015)

Skupno jim je to, da si pri delu partnerja pomagata, pri čemer ni nihče zapostavljen in podrejen.

»Všeč mi je način, da si tudi pomagava pri delu, pri čemer sem mnenja, da gre za enakopravnost.« (Bogolin 2015)

Najpomembnejše ugotovitve intervjujev torej so, da intervjuvanci povezujejo idealno partnersko razmerje z enakovrednostjo obeh partnerjev, pri čemer enakovrednost razumejo na različne načine, bodisi enakovredno delitev dela, upoštevanje besede in želja obeh, kolektivno sprejemanje odločitev in skupni pogovor o posameznikovih željah ter potrebah. Pogovor je ključni del uspešnega in zdravega razmerja, k temu pa pripomore podoben pogled na svet in skupno preživljanje časa. Tega se zavedajo vsi intervjuvanci, vendar slednje ni prisotno pri dveh osebah starejše generacije, ki predstavljata izjemi. Pomembno je, da je vsak posameznik še vedno samostojen in opravlja nekatere aktivnosti ločeno od partnerja.

Idealnega razmerja partnerji ne povezujejo z denarjem, izjemoma z eno intervjuvanko, ki pa ga med drugimi povezujejo s službo. Nekateri denar navajajo kot vrednoto, ki pa stoji bolj kot ne, na zadnjem mestu med navedenimi vrednotami. Pomembnejše vrednote so ljubezen, spoštovanje, zaupanje, iskrenost in pogovor.

VPLIV PERCEPCIJE NA FUNKCIONIRANJE ZVEZE V VSAKDANJEM ŽIVLJENJU

Intervjuvance sem prosila, da mi zaupajo ali je njihovo intimno razmerje s partnerjem skladno z njihovo percepcijo idealnega partnerskega razmerja. Mlajša intervjuvanka in starejši intervjuvanec označujeta svoje razmerje kot idealno.

»Najino razmerje smatram kot idealno, saj sva se v razmerje spustila zavestno in ne brezglavo ter, ker me moj partner po 9 letih še vedno pozitivno preseneča (in obratno).« (Novak 2015). »Ja, mislim da je. Zato ker najino razmerje vsebuje vse, kar se meni zdi idealno, torej, da se vsak dan pogovarjava in izmenjavava informacije, o tem kaj se dogaja čez dan, kaj naju teži.« (Kastelic 2015)

Vsi ostali pa poročajo, da njihovo razmerje ni idealno, glede na njihovo percepcijo idealnega razmerja. Večina intervjuvancev pravi, da je njihovo partnersko razmerje približano njihovi

percepciji idealnega razmerja, dva starejša intervjuvanca pravita, da njuno razmerje nikakor ni idealno, niti podobno takšnemu, kot bi si želeli. Ta dva intervjuvanca sta s svojim partnerjem neenakovredna in živita v patriarhalnem razmerju. Ko sta bila mlada, je bilo njuno razmerje uspešnejše in bolj ljubeče

Večji del mlajših intervjuvancev pravi, da njihovo partnersko razmerje ni idealno zaradi pomanjkanja prostega časa, ki bi si ga želeli preživeti s partnerjem/ko.

»Čeprav se dobro razumeva, si zaupava in se ljubiva, bi težko rekla da imava idealno razmerje, saj nama velikokrat primanjkuje časa drug za drugega, pa čeprav skupaj živiva.« (Vidmar 2015)

Starejši pa kot razlog navajajo veliko količino dela, ki ga ne morejo opraviti sami in bolezen. Pomanjkanje prostega časa kot značilnost razmerij, ki prevladujejo v naši generaciji, omenjata tudi Beck in Beck-Gernsheim. Avtorja govorita o dejstvu, da sta večinoma zaposlena oba partnerja, zato sta dodatno obremenjena s konflikti zunanjega sveta. Delo je danes organizirano tako, da zahteva "človeka in pol", zatorej večinoma ne upošteva potreb zasebnega življenja. Iz tega lahko zaključimo, da partnerja na nek način potrebujeta tretjo osebo, ki ju bo razbremenila vsakdanjih opravil in jim nudila čustveno oporo. (Beck in Beck-Gernsheim 2006)

Naslednje pomanjkljivosti, ki jih intervjuvanci opažajo kot ovira na poti proti idealnemu razmerju so: preveč dela, obveznosti, različne želje, včasih je težko najti skupno besedo, ...

Kljub vsem omejitvam so vsi intervjuvanci zadovoljni s svojim razmerjem, z izjemo dveh, ki sta v patriarhalnem razmerju in se zato počutita podrejena. Ostali intervjuvanci pravijo, da so v razmerju srečni in menijo, da je zveza z njihovim partnerjem/ko uspešna, kljub temu, da razmerje ni povsem skladno z njihovo percepcijo o idealnem razmerju.

»Poročena sva že 50 let in z leti se je najino razmerje razvilo tako, da ustreza najinemu življenjskemu slogu.« (Marga 2015)

Vsi se trudijo doseči svojo percepcijo idealnega partnerskega razmerja, kljub temu, da to nekaterim predstavlja težave. Pri tem ostajajo optimistični:

»Menim, da je z dobro organizacijo mogoče kvalitetno preživljati čas s partnerjem kot tudi si graditi kariero in biti pri tem uspešen.« (Božič 2015)

Glede na to, da le 2 intervjuvanca poročata, da je njuno razmerje skladno s percepcijo o idealnem partnerskem razmerju, bi večina intervjuvancev spremenila nekaj stvari v svojem razmerju, če bi imeli to možnost. Spremembe bi bile majhne, večinoma pa se tičejo stvari, ki so jih navedli kot glavni razlog, ki preprečuje, da bi razmerje bilo idealno - več prostega časa, zdravje partnerja, manj obveznosti, lažje sklepanje kompromisov. Večina intervjuvancev tudi ne navaja romantične ljubezni kot predpogoja za uspešno in trajno zvezo.

Posamezniki torej imajo neki percepcijo idealnega partnerstva, vendar tega ne smatrajo kot življenjski cilj, čeprav si prizadevajo, da bi bilo razmerje uspešno in njim zadovoljujoče. Kljub temu, da večina intervjuvancev s svojim partnerjem nima idealnega razmerja, so srečni in zadovoljni v razmerju, z izjemo dveh in ne težijo k čisti popolnosti, saj se zavedajo da nič ni popolno oziroma, da so na življenjski poti tudi ovire. Njihova percepcija ne vpliva na njihovo vsakdanje življenje v smislu, da bi ga organizirala ali določala, zato lahko o vplivu percepcije govorimo zgolj skozi vidik, da slednja posameznikom predstavlja nek kriterij ljubezni oziroma vrednote, h kateri stremijo.

5 DISKUSIJA

Za problem svoje naloge sem si na začetku zastavila dve raziskovalni vprašanji, ki se dotikata percepcije ljudi o tem, kako vidijo idealno partnersko razmerje in kako percepcija vpliva na funkcioniranje zveze v vsakdanjem življenju. Skozi empirični del sem ugotovila, da se mlajša in starejša generacija razlikujeta v nekaterih vidikih. Vsi mlajši intervjuvanci s svojim partnerjem/ko ohranjajo enakovredno razmerje, kot ključ do uspešne zveze. Enakovrednost je prvi vidik, ki zajema idealno partnersko razmerje. To je poudarilo vseh 11 intervjuvancev. Le 2 starejša intervjuvanca v svojem razmerju ne doživljata enakovrednosti, zato sta najbolj pesimistična glede percepcije idealnega razmerja na funkcioniranje zveze.

Percepcija idealnega partnerskega razmerja intervjuvancev zajema tudi komunikacijo in prilagajanje drug drugemu. Najpomembnejša vrednota je ljubezen, starejšim intervjuvancem pa je pomembna tudi osebna svoboda in zdravje. Pri navajanju percepcije idealnega razmerja je prišlo do nekaterih odstopanj v dejanskem razmerju. Le 2 intervjuvanca navajata, da je njuno razmerje v vsakdanjem življenju idealno glede na njihovo percepcijo. Vsi ostali menijo, da se njihovo razmerje percepciji le približa. Mlajši intervjuvanci navajajo pomanjkanje prostega časa kot ključni razlog, da je njihovo partnersko razmerje skoraj idealno. Starejši intervjuvanci pa kot ključni razlog navajajo preveč dela in bolezen. Kljub nekaterim težavam,

ki težijo intervjuvance, da bi dosegli svojo percepcijo idealnosti, pa z izjemo dveh, ostajajo zadovoljni s svojim razmerjem in poročajo, da je slednje uspešno, ljubeče in srečno.

Giddens pravi, da se v modernih družbah pojavlja nov tip razmerij - čisto razmerje. Slednje temelji na enakovrednosti partnerjev, za kar je potrebno med seboj komunicirati in se prilagajati. Razmerje traja toliko časa, kolikor sta oba partnerja z njim zadovoljna in se v njem počutita cenjeno. V čistem razmerju vlada sotočna ljubezen. Ta ljubezen oba partnerja motivira, da v razmerju vztrajata in se trudita dokler čutita, da vsaka stran dovolj "prejema in daje". (Giddens 2000)

Sotočno ljubezen lahko povežem z rezultati intervjujev, kjer vsi intervjuvanci menijo, da se je v razmerju potrebno pogovarjati in spoštovati. Prav tako je potrebno najti skupno besedo, pri tem pa se ni potrebno vedno odpovedati lastnim željam in ciljem. Nekateri so to obrazložili z razlogom, če ti partner ni pripravljen pustiti potrebne svobode, potem zveza očitno ne deluje dobro in je potrebno iti naprej. Giddens pravi, da tako razmerje ni več obojestransko zadovoljivo in posledično eden izmed partnerje noče več vztrajati. (Giddens 2000) Vsi mlajši intervjuvanci ter večina starejših s svojim partnerjem vzdržujejo tako imenovano čisto razmerje. Ker je čisto razmerje ideal-tipsko, se v realnosti pojavlja zgolj v približni podobi, zato je logično, da se intervjuvanci srečujejo tudi z nesoglasji in vsakodnevnimi težavami v intimnosti.

Tako kot pravi avtor Luhmann, da ima popolnost lastnega avtorja, sem tudi jaz ugotovila, da ima vsak intervjuvanec svojo subjektivno percepcijo idealnega partnerskega razmerja, ki zajema različna področja in vidike, kljub temu pa se pojavljajo podobnosti med mnenji. Vsak posameznik si oblikuje razmerje glede na lastnosti drugega, s skupnimi vrednotami in prilagajanjem pa ustvarita tudi lastno percepcijo sreče in ljubezni.

Naj omenim, da je omejitev moje naloge premajhen vzorec, zaradi česar ugotovitev ne moremo posplošiti na celotno populacijo.

6 SKLEP

Pozno moderne družbe se od tradicionalnih družb razlikujejo v številnih vidikih. Individualizacija svobode in izbire ter pluralizacija življenjskih oblik so tisti vidiki, ki so spremenili ostala zasebna področja, denimo intimnost in življenjsko pot posameznika. Pretekle družbe so bile močno vezane na vero, ki je na nek način opredeljevala tudi vsakdanje življenje. Katoliška vera je zapovedovala, da je moški glava v družini, žena pa je ustvarjena z razlogom, da pomaga možu. Čeprav sta pred bogom oba spola enakovredna, pa to ni ravno tako v socialnem življenju. Moški je zato skrbel za preživetje družine, žena pa je skrbel za otroke in gospodinjstvo. S procesi sekularizacije je Cerkev izgubila pomembno vlogo, vendar se je opredelitev razmerja med spoloma zakoreninila, pri čemer ženske težka dosegajo enakovrednost z moškimi. Položaj žensk se je izboljšal, vendar kljub temu ostajajo nekatere razlike. (Jogan 1986)

Posameznikovo življenje je postalo dinamično in fragmentirano, zato je težko načrtovati življenjsko pot. Pojavilo se je tudi veliko tveganj in nepredvidljivosti, kar prinaša velik pritisk na misel, da je posameznik bolj kot v preteklosti, sam odgovoren za svoje življenje. Po drugi strani pa je zavedanje o družbeni konstrukciji spolov prineslo svobodo pri oblikovanju lastne osebnosti ter življenjskega stila, zato danes ni več izrazitih karakteristik, ki so značilne zgolj za moške ali samo za ženske. Prihaja do mešanja vsega. (Kempny 2002)

Pomemben koncept, ki opredeljuje idealno partnersko razmerje, je čisto razmerje, v katerem je pomembna komunikacija, zaupanje in enakovrednost. Gre za nov tip razmerja, ki je nadomestil prej hierarhično in neenakovredno razmerje. Posamezniki so pri tem bolj svobodni in lažje dosegajo svoje potrebe in želje. S svojim partnerjem si delijo sotočno ljubezen, na katero ne gledajo kot na nekaj, kar je za vedno, temveč je bolj pomembno to, da sta oba posameznika zadovoljna z razmerjem. Avtor Jamieson pravi, da v takšnem razmerju posameznik oblikuje tudi samega sebe. Čeprav je to razmerje lahko bolj krhko in tvegano, je kljub temu bolj intimno in zadovoljujoče za posameznika. (Jamieson 1998)

7 LITERATURA

1. Beck, Ulrich in Elisabeth Beck-Gernsheim. 2006. *Popolnoma normalni kaos ljubezni*. Ljubljana: Založba FDV.
2. Bogolin, Jure. 2015. Intervju z avtorico. Krško, 3. april.
3. Božič, Aleksandra. 2015. Intervju z avtorico. Straža, 20. april.
4. Bregar, Luka. 2015. Intervju z avtorico. Ivančna gorica, 10. april.
5. Eggebo, Helga. 2013. A Real Marriage? Applying for Marriage Migration to Norway. *Journal of Ethnic and Migration Studies* 39 (5): 773–789.
6. Giddens, Anthony. 2000. *Preobrazba intimnosti: spolnost, ljubezen in erotika v sodobnih družbah*. Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica.
7. Glavan, Rok. 2015. Intervju z avtorico. Novo mesto, 29. marec.
8. Guizzardi, Luca. 2003. Once Upon a Time- And They lived Happily Ever After? The Pure Relationship and Love Relationships in Italian Context. *Polish sociological review* 1(169): 21–40. Dostopno prek: <http://eds.a.ebscohost.com.nukweb.nuk.uni-lj.si/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=f7da213a-ae06-4ce8-96fa-5982bc229a10%40sessionmgr4005&vid=4&hid=4110> (5. junij 2015).
9. Irigaray, Luce. 2003. *Demokracija se začne v dvoje*. Ljubljana: Civitas.
10. Jamieson, Lynn. 1998. *Intimacy. Personal Relationships in Modern Societies*. Oxford: Blackwell Publishers Ltd.
11. Jamieson, Lynn. 1999. Intimacy transformed? A critical look at the "pure relationship". *Sociology* 33 (3): 477–494.
12. Jogan, Maca. 1986. *Ženska, cerkev in družina*. Ljubljana: Delavska enotnost.
13. Jogan, Maca. 1990. *Družbena konstrukcija hierarhije med spoloma*. Ljubljana: Fakulteta za sociologijo, politične vede in novinarstvo.
14. Kafol, Luka. 2015. Intervju z avtorico. Trebnje, 18. april.
15. Kastelic, Franc. 2015. Intervju z avtorico. Novo mesto, 20. marec.
16. Kempny, Marian. 2002. *Identity in transformation*. London: Praeger.

17. Leskovšek, Vesna. 2002. *Zavrnjena tradicija*. Ljubljana: Založba /* cf.
18. Luhmann, Niklas. 2011. *Ljubezen kot strast. H kodiranju intimnosti*. Ljubljana: Krtina.
19. Illouz, Eva. 2010. *Hladne intimnosti. Oblikovanje čustvenega kapitalizma*. Ljubljana: Založba Krtina.
20. Marga, Jana. 2015. Intervju z avtorico. Novo mesto, 10. marec.
21. Mesec, Blaž. 1998. *Uvod v kvalitativno raziskovanje v socialnem delu*. Ljubljana: Visoka šola za socialno delo.
22. Novak, Roksana. 2015. Intervju z avtorico. Trebnje, 8. april.
23. Oblak, Marija. 2015. Intervju z avtorico. Ljubljana, 8. april.
24. Prentiss, Chris. 2012. *Zakoni ljubezni*. Ljubljana: Cangura.com.
25. Šadl, Zdenka. 1996. *Usoda čustev v zahodni civilizaciji*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
26. Švab, Alenka. 2007. *Raziskava o spletnih zmenkih*. Dostopno prek: <https://sites.google.com/site/internetzmenki/izsledki> (8. junij 2015).
27. Vidmar, Katja. 2015. Intervju z avtorico. Novo mesto, 28. marec.
28. Zupančič, Marjan. 2015. Intervju z avtorico. Novo mesto, 10. marec.

PRILOGA

PRILOGA A: Intervju

Demografski podatki (spol, starost, izobrazba)

PERCEPCIJA IDEALNEGA PARTNERSKEGA RAZMERJA

1. Kako zgleda vsakdanjik z vašim partnerjem oziroma v vašem partnerskem razmerju?
2. Kako si s partnerjem razdelita delo in vloge? Kaj menite o tem, kako si s partnerjem delita delo?
3. Ali uspevati usklajevati družino in kariero? Kako? Kaj vam je bolj pomembno in zakaj?
4. Kako si zamišljate idealno partnersko razmerje? (delitev dela, prosti čas, aktivnosti, vrednote, izgled partnerja, ali mora razmerje biti hetero/homoseksualno,..)
5. Ali menite, da je razmerje z vašim partnerjem idealno glede na zgornji opis? Zakaj tako menite?
6. Katere vrednote so za vas pomembne v razmerju? Ali so te vrednote prisotne tudi v vašem razmerju?
7. Ali menite, da je idealno partnersko razmerje lahko patriarhalno oziroma sta si partnerja neenakovredna? Zakaj tako mislite?

VPLIV PERCEPCIJE IDEALNEGA PARTNERSKEGA RAZMERJA NA FUNKCIONIRANJE RAZMERJA V VSAKDANJEM ŽIVLJENJU

1. Glede na vaš opis idealnega razmerja, kako se počutite v vašem trenutnem razmerju?
2. Ali menite, da je v razmerju potrebno dati prednost svojim potrebam in željam ali se jim je potrebno odpovedati zaradi sreče obeh oziroma partnerja, da bi razmerje bilo uspešno? Ali pa menite, da so vaši cilji in želje vredni, da partnerja zapustite, če vam doseg le-teh on ne omogoča?
3. Če bi lahko in bi želeli, kaj bi spremenili v vašem razmerju ali na vašem partnerju?
4. Menite, da je romantična ljubezen predpogoj za uspešno in srečno partnersko razmerje?